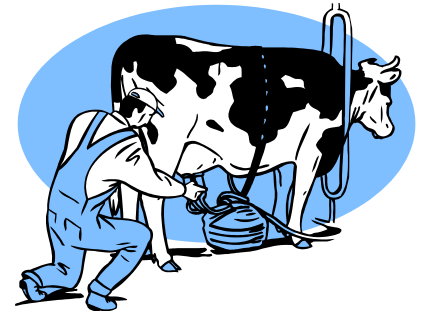

LEVENDE LANDBRUK

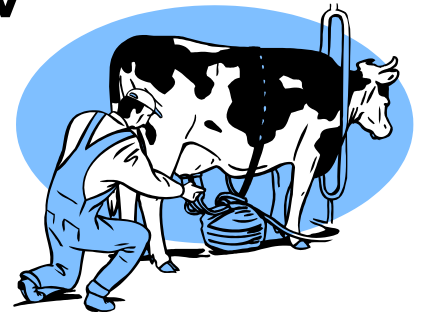

felles landbruksprosjekt Alvdal og Tynset 2014-2019

Kommunesamling om næringsutvikling –
IBU-midler
Hamar 28.03.2019

Bakgrunnen for oppstart av landbruksprosjektet

- Alvdal og Tynset kommuner har aktivt landbruksmiljø, og representerer samlet sett den nest største landbrukskommunen i Hedmark.
- Landbruket spiller en viktig rolle i regionen i forhold til verdiskaping, sysselsetting og å holde kulturlandskapet i hevd.

Bakgrunnen for oppstart av landbruksprosjektet

- Stort politisk engasjement
- Offensive landbruksplaner/ næringsplaner vedtatt i begge kommunene
- Aktive faglag i begge kommuner - pådrivere
- Stor optimisme og byggeaktivitet i næringa

Bakgrunnen for oppstart av landbruksprosjektet

- Til tross stor byggeaktivitet – fortsatt mange mjølkekufjøs modne for ombygging/utvidelse
- Mange gårdbrukere sto derfor overfor valg om satsing/investering eller nedlegging av produksjon – vegvalg viktig
- Generasjonsskifter – hva gjør vi ?

Bakgrunnen for oppstart av landbruksprosjektet

- Det var, og er, et sterkt politisk ønske i både Tynset og Alvdal om å bidra til å bevare dagens variasjon av ulike bruk og driftsstørrelser
- Derfor stor villighet til å gå inn med kommunale økonomiske midler for å gjennomføre en satsing for landbruket

Politisk engasjement

- Kommunestyrene i Alvdal og Tynset vedtok i 2012 å gjennomføre det felles landbruksprosjektet «Levende landbruk»
- Prosjektet skulle ha fokus på mjølk- og kjøttproduksjon på storfe, og gjennomføres over en 4-års periode

Prosjektledelse

- Det ble tidlig enighet om å satse på ekstern prosjektledelse – viktig for å sikre nok kapasitet til å gjennomføre prosjektet som planlagt
- Det ble lagt vekt på å utarbeide et grundig anbudsgrunnlag for prosjektet
 - Beskrivelse
 - Reelt kostnadsoverslag

Prosjektledelse

- Anbud ble lagt ut i slutten av november 2013 – budsjett med ei totalramme på 1,8 millioner
- To firmaer meldte sin interesse -
TINE Rådgivning SA fikk anbudet
 - Knyttet til seg underleverandører – Nortura og Norsk landbruksrådgivning

Finansiering

- Egenandel deltakende gårdbrukere
 - kr 2 000
- Fylkesmannen i Hedmark bidro, etter søknad, med 50 % av kostnadene –
 - BU-midler, og
 - UT-midler (tilleggsfinansiering)
- Tynset og Alvdal kommune betalte de resterende kostnadene,
 - kostnadsfordeling på 60/40

Hvordan sikre lokal styring og forankring ?

- I styringsgruppa for prosjektet deltok ordførerne fra begge kommunene, den ene som leder
- Faglaga fra begge kommunene var representert
- Enhet landbruk og miljø deltok med 1-2 representanter gjennom prosjektperioden

Hvordan motivere til deltakelse ?

- Oppstartsmøter den 26. og 27. mars 2014
 - viktig å tilby møtetidspunkt både på dagtid og kveldstid
 - Ordførere deltok og ønsket velkommen
 - Landbrukskontoret la fram statusbeskrivelser og statistikk
 - Det kom til sammen mellom 130 og 140 bønder på oppstartsmøtene

Hvordan motivere til deltakelse ?

Oppfølgende motivasjonsmøter 07. og 08. april 2014

- ordførere og innleid «inspirator» deltok
- omlag samme antall oppmøtte som på oppstartsmøtene
- til sammen 82 påmeldte/interesserte allerede etter temamøtene

Visjon

Høyne gårdbrukernes kompetanse og yrkesstolthet, samt bidra til at samfunnet lokalt og nasjonalt føler respekt og stolthet over landbruket og kulturlandskapet i kommunene.

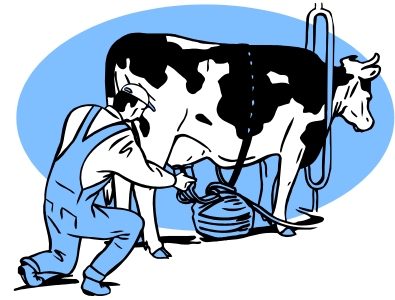
Hovedmål

Alvdal og Tynset kommuner skal fortsatt ha et aktivt og levedyktig landbruk i framtida, gjennom å videreutvikle landbruket og bedre utnyttelsen av de totale tilgjengelige landbruksressursene i kommunene

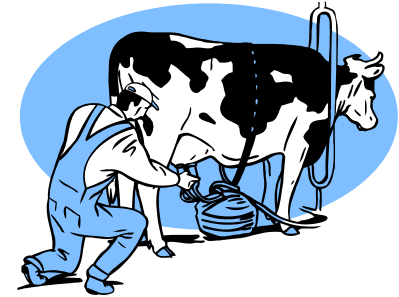
Delmål

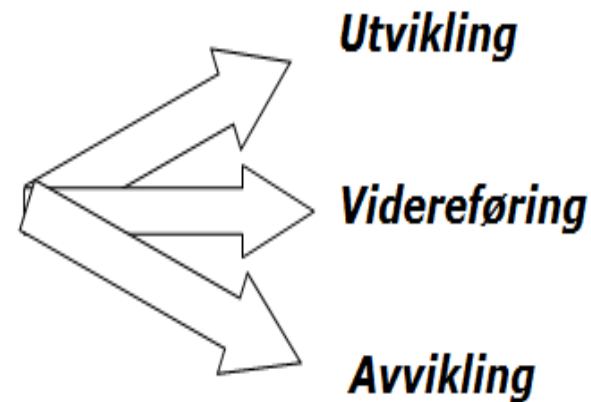
- *Motivere og skape en ny giv for landbruksnæringa i kommunene*
- *Styrke bonden som bedriftsleder*
- *Økt utnyttelse av utmarksressursene*
- *Øke matproduksjonen gjennom å styrke grovfôrproduksjonen og økt bruk av utmarka*
- *Styrking av kompetanse og agronomi*
- *Økt rekruttering til landbruksutdanning (eksempel Storsteigen)*

Utviklingsstrategier

- Som bonde og bedriftsleder har en i realiteten 3 grunnleggende valg for gården og virksomheten:

Hva er aktuelt for deg?

Prosjektet skulle bidra til å gi den enkelte bonde hjelp og mulighet til å velge riktig strategi for virksomheten

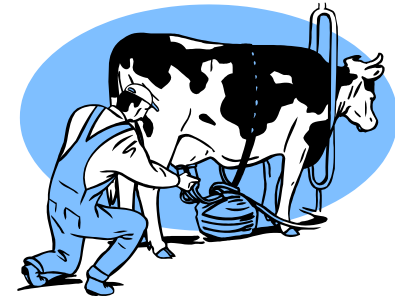

Hva er aktuelt for deg?

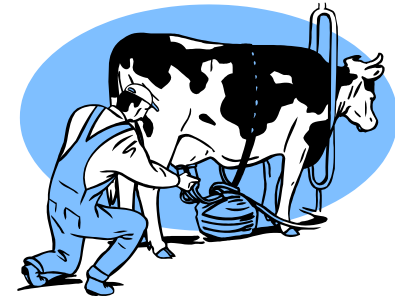
- Å utvikle bruket trenger ikke nødvendigvis bety å bygge ny driftsbygning, men like gjerne forbedre produksjonen for å opprettholde/bedre lønnsomheten.
- Utvikling kan også være forbedringer for å få like gode resultater, men også mer fritid / tid sammen med familien.

Innhold i prosjektet

- Temamøter
 - Oppstarts- og motivasjonsmøter
 - Ulike fagrelaterte temamøter undervegs
- Veiledningspakker
 - 15 timer veiledning/rådgiving
 - Individuelt eller i grupper
 - Egenandel på kr 2 000 pr deltaker

Veiledningspakkene

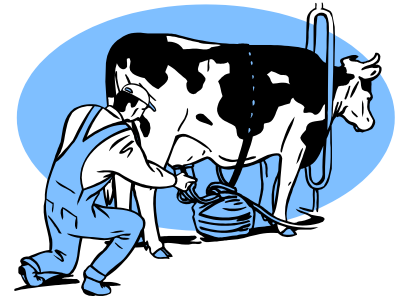
Trinn 1

Besøk med målsetting :

«Ressurskartlegging og avdekking av behov og ønsker for videre drift på gården»

Ressurskartleggingen ga grunnlag for å skreddersy individuelle veiledningspakker for videre veiledning/rådgiving

Veiledningspakkene

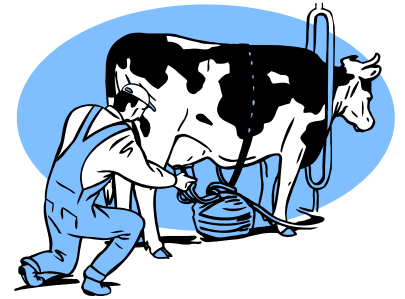

Trinn 2

Målsetting: «Bondens behov og ønsker framover for garden»

- Produksjonsoptimalisering
- Bedriftsledelse
- Økonomisk rådgiving
- Rådgiving i forbindelse med generasjonsskifte

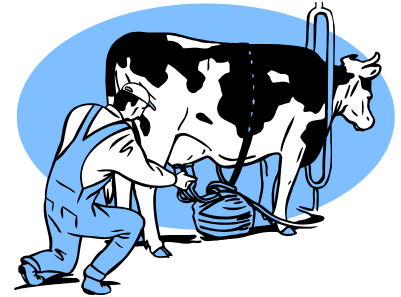
Veiledningspakkene

Trinn 2 (forts)

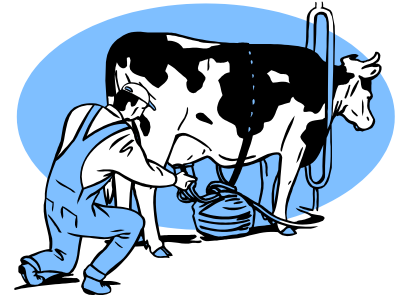
- Rådgiving i forbindelse med endring av driftsbygning - omgjøring, tilbygg eller nybygg
- Muligheter/utfordringer knyttet til bruk av utmarksressurser
- Annet

Oppsummering

- Stor interesse fra næringa – til sammen deltok 116 gårdbrukere
- Det ble søkt om tilleggsfinansiering fra Fylkesmannen i 2016
- Det tok noe lengre tid enn forutsatt å avslutte prosjektet
- Avslutningsmøte 17. januar 2019
 - faginnlegg/konkurransen - gevinst
 - servering lokalmat
 - oppmerksomhet til deltakerne

Erfaringer

- Greit med ekstern prosjektledelse så lenge kommunen er aktivt med i styringen av prosjektet
- Viktig med god og jevnlig dialog mellom prosjektledelse og landbrukskontoret
- Oppstarts- og motivasjonsmøter og aktiv bruk av pressa i kunngjøringen av møtene var viktig for å få med flest mulig gårdbrukere

Erfaringer

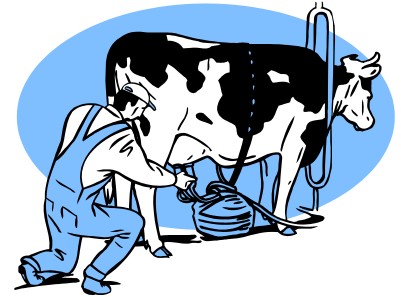
- Viktig å komme i gang raskt med prosessene etter at folk har meldt seg på, men
- pågangen ble større enn forventet da «alle» ville ha rådgivning så raskt som mulig
- Viktig med «riktig rådgiver til rett bruker» - i en del tilfeller var det en stor fordel at landbrukskontorets administrasjon kjente (til) brukerne

Erfaringer

- Positiv erfaring fra bruk av veiledningspakker – viktig å skape tillitsforhold mellom rådgiver/veileder og gårdbruker
- Et bredt tilbud favnet mange ulike behov hos brukerne
- Mange positive tilbakemeldinger fra ulike gårdbrukere

Erfaringer

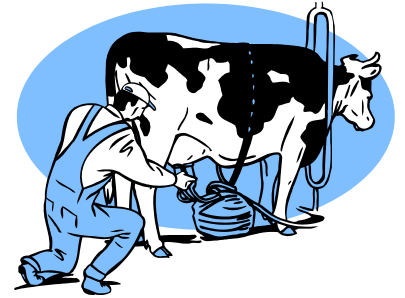
- En økning i antall utbyggingssaker, men fordelt over tid
 - Mange gode planer ble utarbeidet, men
 - en tendens til at de planlagte driftsbygningene i snitt ble for store – noen «drømmefjøs» ble skapt
 - Savner derfor en større grad av faglig rådgiving og dialog mellom planlegger og utbygger, i stedet for «rent salg av tjenester»
 - Gjelder både valgt byggstørrelse/kostnad, og realisme i måloppnåelsen i driftsplanen ved store utbygginger

Erfaringer

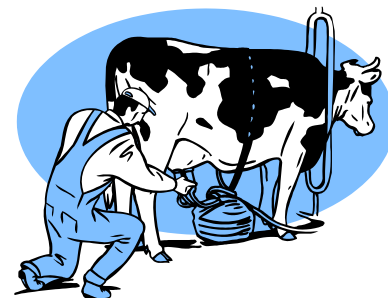
- Veivalgsløsninger og generasjonsskifter
 - mye god veiledning/gode samtaler
 - drifta avvikla på noen eiendommer
 - flere generasjonsskifter gjennomført
 - mange gode løsninger og fornøyde brukere blant både den eldre og den yngre generasjon

Erfaringer

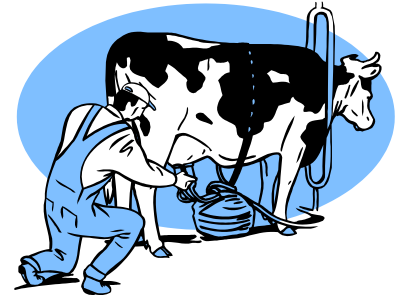

- «Usynlige» effekter:
 - Prosjektet har skapt stolthet i næringa gjennom blant annet PR-oppslag med god omtale av ulike utbyggingsprosjekter
 - Stor deltakelse har gitt kollektiv framtidstro og løftet miljøet ytterligere

Nådde vi målene ?

- *Motivere og skape en ny giv for landbruksnæringa i kommunene - ja*
- *Styrke bonden som bedriftsleder - ja*
- *Økt utnyttelse av utmarksressursene - tja/nei*
- *Øke matproduksjonen gjennom å styrke grovfôrproduksjonen og økt bruk av utmarka - ja/tja*
- *Styrking av kompetanse og agronomi - ja*
- *Økt rekruttering til landbruksutdanning (eksempel Storsteigen) - forhåpentligvis*

Takk for oppmerksomheten !

Ylva Sneltvedt

Rådgiver enhet landbruk og miljø

Alvdal og Tynset kommuner